

فرهنگ جامع روان‌شناسی

انگلیسی فارسی

بانتظام

مکاتب روان‌شناسی و نظامهای مرتبط
به دانش روان‌شناسی

جلد اول

A تا L

دکتر محمود نیکزاد

سرشناسه	نیکزاد، محمود، ۱۳۱۳ -
عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ جامع روان‌شناسی انگلیسی فارسی: بانضمام مکاتب روان‌شناسی و نظامهای مرتبط به دانش روان‌شناسی، محمود نیکزاد
مشخصات نشر	تهران: شرکت انتشارات کیهان، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	ج. ۲.
شابک	دوره دو جلدی ۲۵۰۰۰ ریال 978-964-458-275-2 جلد اول 978-964-458-276-9 جلد دوم 978-964-458-277-6
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا :
یادداشت	انگلیسی - فارسی :
مندرجات	جلد اول A-Z، جلد دوم Z-A :
موضوع	روان‌شناسی -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی
موضوع	روان‌شناسی -- اصطلاح‌ها و تعریها
موضوع	زبان انگلیسی -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۰.۴ و ۹۲ و ۳۱۱۳۳
رده‌بندی دیویی	۱۵۰.۲ :
شماره کتابشناسی ملی	۲۶۰۵۲۵ :

ISBN: 978-964-458-276-9

شابک: ۹-۲۷۶-۴۵۸-۹۶۴-۹۷۸

نام کتاب:	فرهنگ جامع روان‌شناسی انگلیسی فارسی
تألیف:	دکتر محمود نیکزاد
ویراستار:	مهدی کامیاراد
ویراستار نهایی:	سید مهدی فلاح
ناشر:	شرکت انتشارات کیهان
نوبت چاپ:	اول - اسفند ۱۳۹۰
تیراژ:	۱۱۰۰ نسخه - قطع وزیری
قیمت دوره دو جلدی:	۲۵۰۰۰ تومان

حق چاپ برای شرکت انتشارات کیهان محفوظ است
تهران - خیابان فردوسی کوچه شهید شاهچراغی، مؤسسه کیهان

تلفن بخش ۳۳۱۱۰۲۰۱

پست الکترونیک: entesharat@kayhannews.ir

فهرست مندرجات

صفحه

عنوان

جلد اول

۷	پیشگفتار
۱۳	ضمائم
۲۱	حرف A
۱۱۷	حرف B
۱۵۵	حرف C
۲۵۹	حرف D
۳۷۵	حرف F
۴۱۵	حرف G
۴۴۷	حرف H
۵۲۹	حرف J
۵۳۷	حرف K

جلد دوم

۵۴۵		L حرف
۵۷۱		M حرف
۶۳۵		N حرف
۶۶۳		O حرف
۶۸۹		P حرف
۷۸۵		Q حرف
۷۸۷		R حرف
۸۳۷		S حرف
۹۴۳		T حرف
۹۷۹		U حرف
۹۸۷		V حرف
۱۰۰۵		W حرف
۱۰۱۷		X حرف
۱۰۱۹		Y حرف
۱۰۲۱		Z حرف

پیشگفتار

فرهنگی که پیش روی دانشجویان، فرهیختگان و کاربران حرفه‌ای و مترجمان محترم قرار دارد عمدتاً اقتباس از فرهنگ جامع روان‌شناسی پروفیسور جیمز، پی. چاپلین استاد و رئیس دپارتمان روان‌شناسی و مؤلف چندین مقاله و کتاب‌های علمی پژوهشی در زمینه نظام‌ها و تئوری‌های مختلف روان‌شناسی است. این اقتباس از روی ویرایش چاپ جدید که بازبانی دقیق و روشن امروزی بدور از مغلق‌نویسی صورت گرفته، حاوی تعاریف جدیدترین اصطلاحات در ادبیات روان‌شناسی معاصر و نظام‌های وابسته به آن از قبیل روانکاوی، روان‌پزشکی، زیست‌شناسی (روان‌شناسی زیستی) در کنار توصیف واژگان فراروان‌شناسی روحی و روانی است.

مؤلف در مقدمه کتاب فرهنگ‌نامه خود این‌طور می‌نویسد:

«هدف از تدوین فرهنگ جامع روان‌شناسی و نظام‌های وابسته به آن عمدتاً آشنایی علاقه‌مندان به اصطلاحات فنی روان‌شناسی و شعب مختلف آن است...»

... حتی اصطلاحات نیمه متداول روان‌شناسی که در ادبیات عامیانه روان‌شناسی متداول است در این فرهنگ بچشم می‌خورد. از آنجائی که اصطلاحات علمی و تخصصی این دانش بمنظور انتقال مفاهیم خاصی بکار می‌روند. تعاریف دقیق، مختصر، جامع و علمی برای هریک از اصطلاحات بدست داده شده است... و جایگاه ویژه‌ای برای نام‌های خاص و برجسته و مکاتب روان‌شناسی در این فرهنگ اختصاص یافته... مباحث بصورت دائرةالمعارفی مورد بحث و امعان نظر قرار گرفته و از واژه‌نویسی صرف خودداری گردیده است... همان‌طوری که خاطر نشان شد تلاش کردیم به فرهنگی جامع از تحقیقات جدید و نو پرداخته در ادبیات روان‌شناسی

معاصر (که در فرهنگ‌های قدیمی به آنها پرداخته نشده است بدست دهیم...) (۱)

انتخاب برابر نهاده‌ها فارسی «را» از کتاب‌های درسی روان‌شناسی و واژه‌نامه‌های استادان برجسته زیر انتخاب شده و در بعضی موارد مترجم خود بر اثر تجربه تدریس دروس روان‌شناسی در دانشگاه‌ها واژه‌هایی رایج‌گزیده که مانند اصطلاحات جاافتاده و مورد قبول اکثر متخصصین این فن اشک و امید است سلیقه‌ها را بسوی هماهنگی نزدیک سازد. فرهنگ‌های عمده تخصصی انگلیسی که در اقتباس و تدوین نکتات حاضر از آنها استفاده شده‌اند عبارتند از:

- 1- Dictionary of psychology; sutherland stuart. Macmillan. London, 1991.
- 2- Collegiate thesaurus dictionary. (synonyms and antonyms) Webster, Merriam co. 1976. U.S.A
- 3- Dictionary of psychology; Arthur S.Rober. penguin books, Maryland, 1985.
- 4- Dictionary of psychology; drever, J. A penguin books, England, 1985.
- 5- A psychiatric glossary, American psychiatric Association (APA). Washington, D.C 1964.
- 6- Illustrated medical dictionary. Dorland, W.A (28th edition) Philadelphia; sunders. 1988.
- 7- A text book of physiological psycholgy. Grossman, S.P. Newyork: Wiley, 1957.

فرهنگ‌های و واژه‌نامه‌های تخصصی فارسی بغیر از کتاب‌های درسی استادان روان‌شناسی و نظام‌های وابسته عبارتند از:

۱- **واژگان فلسفه و علوم اجتماعی:** ویراستار داریوش آشوری مطابق با برابر نهادهای استادان و مترجمان برجسته ایرانی چون: مرحوم فروغی (ذکاالملک) مرحوم دکتر علی‌اکبر سیاسی بویژه مرحوم دکتر امیرحسین آریان‌پور، مرحوم احمد آرام، مرحوم دکتر محمود صناعی و دیگران که در تمام صفحات کتاب نامبرده اسامی مؤلفان و مترجمان در مقابل هر اصطلاح در

این اثر ذکر شده است.

- ۲- واژه‌نامه روان‌شناسی و زمینه‌های وابسته. دکتر محمدنقی براهنی- دکتر محمدرضا باطنی- دکتر علی‌اکبر سیف و دیگران ناشر فرهنگ معاصر، ۱۳۶۰.
- ۳- فرهنگ جامع روان‌شناسی و روان‌پزشکی. دکتر نصرت‌الله پورافکاری. فرهنگ معاصر، ۱۳۸۲.
- ۴- فرهنگ علوم رفتاری، دکتر علی‌اکبر شعاری‌نژاد. ناشر امیرکبیر، ۱۳۶۴.
- ۵- لغت‌نامه روان‌شناسی، دکتر منصور، دکتر دادستان، دکتر راد. انتشارات ژرف، ۱۳۶۵.
- ۶- فرهنگ لغات و اصطلاحات روان‌شناسی (عربی به فارسی) ترجمه دکتر عبدالمهدی یادگاری انتشارات اسلامی، ۱۳۶۸.
- ۷- فرهنگ علوم اجتماعی، تالیف آلن بیرو، ترجمه دکتر باقر ساروخانی، شرکت انتشارات کیهان، ۱۳۷۰.
- ۸- فرهنگ پزشکی دورلند. مترجم دکتر حمید نام‌آور. (چاپ هفتم از ویرایش بیست و هشتم) ناشر یادواره کتاب، سال انتشار ۱۳۶۸.
- ۹- انسیکلوپدی روان‌پزشکی، دکتر بهرامی- دکتر معنوی، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
- ۱۰- واژه‌نامه‌های برگزیده مولف در تالیف چند کتاب درسی دانشگاهی.
- ۱۱- واژه‌نامه روان‌پزشکی، حسن سلطانی‌فر، انتشارات یاس مشهد، ۱۳۷۰.

محمود نیکزاد (Ph.D)

پائیز ۱۳۸۹

About This Dictionary

Dictionary of psychology generally concerns to deal with technical terms in psychology and related terms in psychoanalysis, psychiatry and biology; because these areas have been using widely in the Literature of psychology.

this Edition is the standard reference dictionary for intelligent Laymen as well as the students of psychology and related systems practicing professionals.

New terms from recent research particularly in the areas of physiological psychology, personality theory, social psychology, Encyclopedic entries and information processing are included for the central concepts of psychology theories and psychological schools of great psychologists. considering the details in the field making this the most complete dictionary of psychology available today.

M.Nikzaad

Phonetic symbols

Vowels

i:	see	/si:/	ʌ	cup	/kʌp/
i	happy	/ˈhæpi/	ɜ:	bird	/bɜ:d/
ɪ	sit	/sɪt/	ə	about	/əˈbaʊt/
e	ten	/ten/	eɪ	say	/seɪ/
æ	cat	/kæt/	əʊ	go	/ɡəʊ/
ɑ:	father	/ˈfɑ:ðə(r)/	aɪ	five	/faɪ/
ɒ	got	/ɡɒt/	aʊ	now	/naʊ/
ɔ:	saw	/sɔ:/	ɔɪ	boy	/bɔɪ/
ʊ	put	/pʊt/	ɪə	near	/nɪə(r)/
u	situation	/ˌsɪtʃuˈeɪʃn/	eə	hair	/heə(r)/
u:	too	/tu:/	ʊə	pure	/pjʊə(r)/

Consonants

p	pen	/pen/	s	so	/səʊ/
b	bad	/bæd/	z	zoo	/zu:/
t	tea	/ti:/	ʃ	shoe	/ʃu:/
d	did	/dɪd/	ʒ	vision	/ˈvɪʒn/
k	cat	/kæt/	h	hat	/hæt/
g	got	/ɡɒt/	m	man	/mæn/
tʃ	chain	/tʃeɪn/	n	no	/nəʊ/
dʒ	jam	/dʒæm/	ŋ	sing	/sɪŋ/
f	fall	/fɔ:l/	l	leg	/leg/
v	van	/væn/	r	red	/red/
θ	thin	/θɪn/	j	yes	/jes/
ð	this	/ðɪs/	w	wet	/wet/

(ˈ) shows the strong stress: it is in front of the part of the word that you say most strongly, for example **because** /biˈkɒz/.

(,) shows a weaker stress. Some words have a part that is said with a weaker stress as well as a strong stress, for example **OK** /,əʊ ˈkeɪ/.

(r) at the end of a word means that in British English you say this sound only when the next word begins with a vowel sound. In American English, you always pronounce this 'r'.

Some words, for example **at** and **must**, have two pronunciations. We give the usual pronunciation first. The second pronunciation must be used when the word is stressed, and is also often used when the word is at the end of a sentence. For example:

This book is for /fə(r) Lisa.

Who is this book for? /fə:(r)/

ضمیمه شماره یک

اسامی روان‌شناسان بزرگ و مقالات ویژه‌ای که درباره هر کدام توضیحات گسترده‌ای در این فرهنگ براساس حروف آمده است.

abnormal	field theory (Lewin)
act psychology	forgetting (see also, retention)
Adler, Alfred	Freud, Sigmund
Allport, Gordon W.	functionalism
Allport's Psychology of Individuality	Gestat psychology
analytica psychology (Jung)	Gestalt therapy
Angell, James Rowland	Guthrie, Edwin R.
associationism	Guthrie's Contiguous Conditioning
attitude	Harlow, Harry
autonomic nervous system	hearing theories
behavior	Hebb, Donald O.
behaviorism	Hebb's Theory of Perceptual Learning
behavior therapy	Helmholtz, Hermann von
Binet, Alfred	heredity
brain	hormic psychology
Bruner, Jerome	Horney, Karen
Cannon, Walter	Hull, Clark L.
Carr, Harvey	Hull's Mathematico-Deductive
Cattell, James McKeen	Theory of Learning
Cattell's Factorial Theory of Personality	individual Psychology of Alfred Adler
centralism	information Processing theory
Chomsky, Noam	intelligence
cognitive psychology	James, William
conditioning	Janet, Pierre
Descartes, René	Jung, Carl Gustav
Dewey, John	Kelly, George A.
drugs and behavior	Kelly's Psychology of Personal
ear	Constructs
Ebbinghaus, Hermann	Koffka, Kurt
emotion	Köhler, Wolfgang
	Lashley, Karl
	learning

Erikson, Erik	Lewin, Kurt
Estes' Statistical Model of Learning	Maskow, Abraham
existentialism	memory
existential psychotherapy	mental retardation
existential psychotherapy	mind
extrasensory perception	mind-body problem
eye	motive
Fechner, Gustav	Müller, Johannes
Murray, Henry A.	Rorschach test
Murray's Personology	schizophrenia
nervous impulse	Sheldon's Constitutional Theory of Personality
nervous system	Skinner, Burrhus F.
Oedipus complex	Skinner's Operant Conditioning
operationism	structuralism
Pavlov, Ivan P.	Terman, Lewis
perception	test
personality	Thorndike, Edward L.
Piaget, Jean	Thorndike's Trial-and-Error Learning
Plato	Thurstone, Louis L.
psychoanalysis	Thurstone's Theory of Primary Mental Abilities
psycholinguistics	Titchener, Edward Bradford
psychology as a science	Tolman, Edward C.
psychosomatic disorder	Tolman's Purposive Behaviorism
repression	Wertheimer, Max
retention	Wundt, Wilhelm
reticular Formation	
Rogers, Carl	
Rogers' Self Theory of Personality	

ضمیمه شماره دو

علائم اختصاری که معمولاً در روان‌شناسی بکار می‌روند

- A:** 1. amplitude. 2. age. 3. the albedo.
4. (Murray) ambitendency.
AA: 1. achievement age. 2. Alcoholics Anonymous.
ACE: American Council on Education.
ACH: acetylcholine.
ACHE: Acetylcholinesterase.
ACTH: adrenocorticotrophic hormone.
AD: average deviation.
ADH: antidiuretic hormone.
AGCT: Army General Classification Test.
AI: anxiety index.
AL: 1. adaptation level. 2. absolute limen or threshold.
ANS: autonomic nervous system.
AQ: achievement quotient.
ARAS: ascending reticular activating system.
BMR: basal metabolic rate.
C: 1. a constant. 2. a controlled variable. 3. Centigrade. 4. Celsius.
c: a statistical correction.
CA: chronological or life age.
CAVD: completion, arithmetic, vocabulary and directions (test).
CE: constant error.
CER: conditioned emotional response.
CFF: critical flicker frequency.
CNS: central nervous system.
CR: 1. critical ratio. 2. conditioned response.
CS: conditioned stimulus.
Cs: conscious.
CVC: trigram nonsense syllable consonant, vowel, consonant.
d: 1. a deviation from the mean 2. a difference in rank between two sets of values.
DA: dopamine.
dB: decibel.
df: degrees of freedom.
DL: difference limen of the shold.
DNA: deoxyribonucleic acid.
DR: an increment of response.
DSM III: diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 3rd ed.
E: 1. the experimenter; pl. Es. 2. environment. 3. excitatory tendency.
e: 1. the base of the natural logarithms: 2.7182. 2. an error.
EA: educational age.
EEG: electroencephalogram.
EKG: electrocardiogram.
EMG: electromyogram.
EQ: educational quotient.
ERG: electroretinogram.
ESP: extrasensory perception.
ESPS: excitatory postsynaptic potential.
EST: electroshock therapy.
ETS: Educational Testing Service.
F: Fahrenheit.
f: 1. frequency. 2. fluency, a factor ability. 3. function.
F₁, (F₂, F₃,... F_n): the first (second, third,... nth) generation.
FFF: flicker-fusion frequency.
FSH: follicle stimulating hormone.
G: 1. goal. 2. a general intellectual factor or ability.
GABA: gamma-aminobutyric acid.
GAS: general adaptation syndrome.
GG: goal gradient.
Gp: group.
GPS: general problem solver.
GRE: Graduate Record Examination.
GSR: galvanic skin response.
H: the harmonic mean.

Hz: Herz.

I: induction, a primary mental ability

i: a class interval in a frequency distribution.

IQ: intelligence quotient.

IU: interval of uncertainty.

j.n.d.: just-noticeable difference.

j.n.n.d.: just-not-noticeable difference.

k: 1. the coefficient of alienation. 2. a constant.

L: the limen, or threshold.

l: the lower limit of a class interval.

LH: leutinizing hormone.

LTM: long-term memory.

M: a guessed average or mean.

m: a meter.

MA: mental age.

MAT: Miller Analogies Test.

Med: the median.

Medn: the median.

MG: the geometric mean.

Mg: a milligram, or 1/1000 gram.

mm: millimeter.

mμ: millimicron.

MMPI: Minnesota Multiphasic Personality Inventory.

Mo: the mode.

ms: millisecond, or 1/1000 second.

msec: millisecond, or 1/1000 second.

MIU: (Helms) mental units of growth.

mv: mean variation.

Mw: a weighted mean.

N: 1. number of cases. 2. number factor of numerical ability. 3. a symbol for need.

n: 1. number of cases in subcategory. 2. number of variables. 3. need. 4. nucleus.

NE: not epinephrine.

nm, nu: nanometer.

NS: nervous system.

O: 1. observer. 2. organism. 3. oscillation

or fluctuation in behavior.

OT: occupational therapy.

p: 1. pereceptual speed. a factor ability. 2. probability ratio. 3. a symbol for psychometrist. 4. (Eysenck) a symbol for personality organization and stability.

p-: (Eysenck) a poorly organized unstable personality.

p: 1. proportion. 2. probability. 3. a percentile. 4. a symbol for the difficulty of a test item. 5. percentage.

Pes: the preconscious.

PE: probable error.

PCR: psychogalvanic response (reflex)

PH: a symbol of hydrogen-ion concentration. Distilled water = PH of 7; values higher than 7 indicate alkalinity; values below 7, acidity.

PI: proactive inhibition.

PK: psychokinesis.

PKU: phenylketonutia.

PR: percentile rank.

PSE: point of subjective equality.

Q: quartile deviation.

Q₁, Q₂, Q₃: the first, second, and third quartiles, respectively.

q: the proportion of anything present in a sample.

R: 1. a stimulus (from the German, Reiz). 2. a response 3. a multiple correlation coefficient. 4. an abbreviation for spearman's footrule correlation. 5. reasoning factor or ability.

r: product-moment correlation coefficient.

r_{bis}: biserial correlation coefficient.

r_{12,34}: partial correlation.

RAS: reticular activating system.

REM: rapid eye movement.

RI: retroactive inhibition.

RL: the absolute threshold (from the

German, Reiz Limen)

RNA: ribonucleic acid.

RQ: recovery quotient.

RS: the reinforcing stimulus.

RT: reaction time.

r_t : tetrachoric correlation.

r_t : tetrachoric correlation.

S: 1. a subject in an experiment (pl.Ss.).

2. a stimulus. 3. sensation or sensory intensity when R (Reiz) is used for stimulus. 4. spatial ability.

s: 1. sensation. 2. in psychophysics, a variable stimulus. 3. (spearman) a specific or specialized ability. 4. standard deviation for sample data.

s^2 : variance for sample data.

s_D : a drive stimulus.

s_x : standard error of the mean.

s_{x1-x2} : standard error of the difference between two sample means.

SAT: scholastic Aptitude test.

SD: the standard deviation.

SE: the standard error.

S-O-R: stimulus-organism-response.

SQ34: a symbolic representation of Robinson's formula for efficient learning: study, question, read, recite, review.

S-R: or **$S \rightarrow R$** stimulus and response; stimulus elicits response.

STM: short term memory.

SU: sensation unit, a logarithmic unit of loudness corresponding to the decibel.

T: 1. temperature. 2. in psychophysics, a transition point.

t: 1. a ratio of any statistic to the

standard error of that statistic. 2. time.

TAT: thematic Apperception test.

TE: 1. trial and error learning. 2. time error in psychophysical judgments.

TR: terminal stimulus (from German: terminalischer Reiz).

U: upper, in psychophysics.

U_{cs} : the unconscious.

UR, UCR: unconditioned response.

US; UCS: unconditioned stimulus.

V: 1. verbal ability or verbal factor. 2. variable stimulus.

v: 1. volt. 2. volume. 3. variable. 4. coefficient of variation.

VTE: vicarious trial and error.

W: 1. the weber fraction. 2. a weight.

w: 1. will factor. 2. a weight.

WAIS: Wechsler Adult Intelligence scale.

WF: word fluency.

WISC: Wechsler intelligence scale for children.

X: 1. a raw score. 2. a dependent variable.

$\bar{X}$: the arithmetic mean.

x : a deviation of a class interval from a mean.

x' : a deviation from an assumed mean.

Y: 1. the dependent variable. 2. a raw score of a y distribution.

y: 1. the value of an ordinate or the vertical axis. 2. a deviation from the ordinate value.

z: a standard score.

ضمیمه شماره سه

علائم حروف یونانی که معمولاً بصورت نمادهای آماری در روان‌شناسی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

β 12.3, β 12.34, etc. Betacoefficients.

χ chi-square.

η a correlation ration.

Φ mean square contingency.

ρ correlation coefficient calculated from rank differences.

Σ sum of.

σ standard deviation.

σ_x standard deviation of scores on x.

σ_y standard deviation of scores on y.

$\sigma_{x,y}$ standard erro of estimate of x from y.

θ any statistic.

ξ test for linearity of regression.